

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 1303/1- XIV/26 30.06.2016. године	
---	--

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој VI редовној седници, одржаној дана 30.06.2016. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије о докторској дисертацији: ИНДИВИДУАЛНЕ РАЗЛИКЕ КАО ФАКТОРИ БРАЧНЕ КРИЗЕ И ЊЕНОГ ПРЕВАЗИЛАЖЕЊА, кандидата мр Бојана Лапчевића и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 22.01.2013. године.

Кандидат мр Бојан Лапчеви објавио је рад: Примена Природно-системског модела Murray Bowen-а у раду са клијентима, Савремена тенденција у социјалној заштити 2 (2016), Народна библиотека «Радослав Никчевић», Јагодина и Градски центар за социјални рад Јагодина.

<u>Доставити:</u> 1x Универзитету у Београду 1x Комисији 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Војислав Јелић
---	--

Факултет Филозофски
04/1-2 бр.6/126
(број захтева)
1.07.2016.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области
друштвено-хуманистичких наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Бојана (Дрдагољуб) Лапчевића

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Бојан (Дрдагољуб) Лапчевић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:

Индивидуалне разлике као фактори брачне кризе и њеног превазилажења

својим актом под

612-22190/2-

Универзитет је дана 22.01.2013.

бр

12

дао сагласност на

предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Индивидуалне разлике као фактори брачне кризе и њеног превазилажења

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Бојана (Дрдагољуб) Лапчевића

(име, име једног од родитеља и презиме)

397/2-XVIII

образована је на седници одржаној 8.03.2016. одлуком факултета под бр 12 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Горан Кнежевић	редовни проф.	психологија	Филозофски ф.
2. др Горан Опачић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
3. др Јелена Срна	редовни проф.	исто	Филозофски ф.
4. др Тамара Цамоња Игњатовић	редовни проф.	исто	ФПН

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 30.06.2016.

Прилог:

1. Извештај комисије са предлогом
2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја
3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности,

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Војислав Јелић

**Nastavno-naučnom veću
Univerziteta u Beogradu – Filozofskog fakulteta**

Odlukom Nastavno-naučnog veća Univerziteta u Beogradu – Filozofskog fakulteta, donetoj na III redovnoj sednici 8. marta 2014. godine, izabrani smo u Komisiju za ocenu i odbranu doktorske disertacije "*Individualne razlike kao faktori bračne krize i njenog prevazilaženja*", koju je podneo doktorant Bojan Lapčević.

Budući da su se stekli svi neophodni formalni uslovi, čast nam je što možemo da podnesemo sledeći:

IZVEŠTAJ

1. Osnovni podaci o kandidatu

Bojan Lapčević rođen je 8. jula 1970. godine u Zemunu. Osnovne i magistarske studije psihologije završio je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Nakon završetka osnovnih studija, u periodu od 1999. do 2006. godine, radio je na odeljenju Savetovaništa u Bolnici za neuropsihijatrijske bolesti „Laza Lazarević“, gde se intenzivno bavio psihodijagnostičkom procenom i psihoterapijom, kako hospitalnih, tako i vanhospitlnih pacijenata. Uporedo je pohađao više edukacija iz oblasti kliničke psihologije među kojima su edukacije iz porodične psihoterapije i Eksnerovog Sveobuhvatnog sistema intrepetacije Roršah testa. Pored toga, u tom periodu je aktivno učestvovao u radu više nevladinih organizacija na poslovima savetovanja, dijagnostike, kao i razvoja i implementacije više projekata iz oblasti zaštite mentalnog zdravlja. Pored širokog opsega poslova kojima se bavio, najviše je radio na unapređenju znanja i veština vezanih za projektivne tehnike i porodičnu psihoterapiju, pri čemu je u tom periodu fokus svog interesovanja i profesionalnog angažmana usmerio na različite oblike poremećaja ishrane. Rezultat tog rada je i magistarski rad pod naslovom „Empirijska analiza indikatora poremećaja ishrane na NEO PI-R i Roršah testu“, koji je odbranio 2005. godine i stekao zvanje magistra psihologije.

Kandidat je, u periodu od 2006. do 2014. godine, radio kao bračni i porodični terapeut u Savetovaništu za brak i porodicu pri Gradskom centru za socijalni rad u Beogradu sa parovima i porodicama sa različitim oblicima bračnih i porodičnih problema. U okviru Savetovaništa, završio je i kompletnu edukaciju iz porodične terapije po programu Instituta za porodičnu terapiju iz Londona, kao i učestvovao u nizu stručnih skupova i seminara iz oblasti

psihoterapije i savetovanja. Od 2014. godine, kandidat se dominantno bavi privatnom psihoterapijskom praksom u okviru svog „Savetovališta Lapčević“, a i predstavnik je za Srbiju za ComPsych, najveću svetsku kompaniju za pružanje psihoterapijskih usluga zaposlenima u multinacionalnim kompanijama.

2. Osnovni podaci o disertaciji

Doktorska disertacija Bojana Lapčevića pod nazivom “Individualne razlike kao faktori bračne krize i njenog prevazilaženja“ sastoji se od 197 stranica teksta kucanim u proredu od 1,5. Rad sadrži ukupno 77 tabela. Disertacija sadrži sledeće segmente: Apstrakt i ključne reči na srpskom i engleskom jeziku (str. ii-v), Sadržaj (str. vi-viii), Lista tabela (ix-xi), Uvod (str. 1-3), Teorijski deo (str. 4-62), Problem (str. 63-68), Metod (str. 69-76), Rezultati (77-109), Diskusija (str. 110-148), Literatura (str. 149-172), Dodatak A – Tabele rezultata (str. 173-196), Biografija autora (str. 197) i Izjave. Struktura disertacije je dobro sačinjena. Predmet, ciljevi i hipoteze u istraživanju su jasno i precizno formulisani, a bibliografija je relevantna i savremena.

3. Predmet i cilj disertacije

Predmet disertacije Bojana Lapčevića je istraživanje fenomena bračne krize, i to putem utvrđivanja faktora nastanka bračne krize, faktora njenog prevazilaženja, kao i utvrđivanja efektivnih individualizovanih psihoterapijskih tretmana ljudi koji su podvrgnuti bračnim psihoterapijskim intervencijama. U radu kandidat argumentuje da je bračna kriza fenomen, pre svega povezan sa strukturom ličnosti i interakcijom struktura ličnosti supružnika, pri čemu je poseban akcenat stavljen na one dimenzije ličnosti na kojima visoki skorovi igraju važnu ulogu u nastajanju destruktivnih obrazaca ponašanja u bračnim relacijama. Pored utvrđivanja osobina ličnosti kod supružnika koji predstavljaju faktore pojave bračne krize, utvrđuju se i mogućnosti za prevazilaženje bračne krize kroz identifikaciju osobina ličnosti kod supružnika koje imaju dobru ili lošu prognozu psihoterapije. Na taj način se argumentuje da je moguće predvideti, na osnovu ključnih dimenzija ličnosti, kakav ishod bračne terapije se može očekivati u svakom pojedinačnom slučaju. Treće, utvrđivanjem efektivnosti pojedinih psihoterapijskih intervencija u zavisnosti od strukture ličnosti supružnika kreirani su modeli maksimalno efikasnih pristupa u prevazilaženju bračne krize.

Zbog kompleksnosti istraživačkog dizajna, kandidat se odlučio da teorijski prostor formuliše višedimenzionalno, preko četiri teorijska modela: 1. Istraživački teorijski prostor je definisan Modelom međuzavisnosti aktera i partnera - APIM Model, 2. Teorijski prostor

prediktora, odnosno prostor ličnosti je definisan kao kombinacija HEXACO modela i koncepta Amoral i Dezintegracija, 3. Teorijski prostor kriterijuma, odnosno prostor kvaliteta bračnog funkcinisanja je definisan Cirkumpleks teorijom porodičnog funkcionisanja, pri čemu su uzete mere pre i posle psihoterapijskog tretmana i 4. Teorijski prostor psihoterapijskog uticaja je definisan teorijom porodične terapije i specifikovan pojedinim psihoterapijskim intervencijama.

Doktorska disertacija kandidata ima nekoliko ciljeva koji se mogu grupisati u četiri velike celine: 1. Prvi cilj se odnosi na utvrđivanje stepena sličnosti u osobinama ličnosti između supružnika koji su na psihoterapijskom tretmanu, odnosno u bračnoj krizi, i to na svim posmatranim dimenzijama ličnosti. Prvi cilj obuhvata i utvrđivanje sličnosti percepcija različitih aspekata kvaliteta porodičnog funkcionisanja između supružnika, kako pre psihoterapijskog tretmana, tako i nakon pet održanih psihoterapijskih seansi, 2. Drugi cilj se odnosi na utvrđivanje intenziteta i strukture povezanosti između pojedinačnih dimenzija ličnosti supružnika, kao i razlika u dimenzijama ličnosti kod supružnika s jedne strane, i bračne krize sa druge, pri čemu se mere i intrapersonalni i interpersonalni uticaji, 3. Treći cilj se odnosi na utvrđivanje intenziteta i strukture povezanosti između pojedinačnih dimenzija ličnosti supružnika, kao i razlika u dimenzijama ličnosti kod supružnika sa jedne strane, i prevazilaženja bračne krize (odnosno promena u percepciji kvaliteta bračne relacije) sa druge, pri čemu se mere i intrapersonalni (uticaj sopstvene strukture ličnosti) i interpersonalni (uticaj strukture ličnosti partnera) uticaji i 4. Četvrti cilj se odnosi na utvrđivanje povezanosti između struktura ličnosti supružnika, promena u bračnom funkcionisanju i efikasnosti pojedinih psihoterapijskih tehnika iz okvira porodične terapije, sa ciljem da se utvrdi kako ličnost supružnika utiče na promenu u kvalitetu bračnog funkcionisanja u zavisnosti od tipa psihoterapijske intervencije.

4. Osnovne hipoteze

Kandidat je na osnovu dostupne istraživačke građe, logičkih zaključivanja, kao i kliničkih utisaka, postavio sledeće hipoteze:

1. Očekuju se niske ili nulte korelacije u osobinama ličnosti između supružnika koji dospevaju u bračnu krizu, pošto se na osnovu prethodnih istraživanja može uočiti da parovi sa više sličnosti u osobinama ličnosti imaju tendenciju da skladnije funkcionišu. Ova hipoteza u istraživanju nije potvrđena.

2. Očekuju se visoke i značajne korelacije između supružnika u njihovim skorovima vezanim za percepciju porodičnog funkcionisanja, na šta ukazuje više empirijskih istraživanja. Ova hipoteza je u istraživanju potvrđena.
3. Očekuju se niske ili nulte korelacije između diskrepanci u crtama ličnosti između supružnika i posmatranih indikatora bračne krize. Reultati više prethodnih istraživanja ukazuju da diskrepance u ličnostima između supružnika neće biti prediktor različitih aspekata bračne krize. Ova hipoteza je u istraživanju potvrđena.
4. Očekuje se da će struktura ličnosti svakog supružnika ponaosob biti jedan od prediktora bračne krize, odnosno očekuju se statistički značajne korelacije između strukture ličnosti supružnika - aktera i njegove/njene percepcije porodičnog funkcionisanja. Ova hipoteza je u istraživanju potvrđena.
5. Očekuje se da će struktura ličnosti partnera biti jedan od prediktora percepcije prisustva bračne krize kod aktera, odnosno očekuju se značajne korelacije između strukture ličnosti partnera i percepcije porodičnog funkcionisanja aktera. Solidna emprijiska građa podržava ovu i prethodnu hipotezu, tj. očekivanje da crte ličnosti partnera imaju veze sa percepcijom porodičnog funkcionisanja oba supružnika. Ova hipoteza je u istraživanju potvrđena.
6. Očekuje se da će se detektovati pozitivna promena nakon pet psihoterapijskih seansi u prosečnoj percepciji supružnika na svim posmatranim aspektima porodičnog funkcionisanja. Ovo očekivanje je bazirano na osnovu brojnih istraživanja i meta - analiza o efektivnosti psihoterapije, kao i meta – analiza o ishodu specifično bračne i partnerske terapije. Ova hipoteza je u istraživanju potvrđena.
7. Očekuje se da će diskrepance u crtama ličnosti između supružnika (izražena kroz njihov kvadrirani diferencijalni skor) biti jedan od negativnih prediktora prevazilaženja bračne krize. Iako su empirijski nalazi u vezi sa ovim očekivanjem kontradiktorni, ono je logički bazirano na *hipotezi o sličnosti* na osnovu koje se može pretpostaviti da supružnici sa većim razlikama u strukturi ličnosti imaju veće teškoće u prevazilaženju bračne krize. Ova hipoteza u istraživanju nije potvrđena.
8. Očekuje se da će struktura ličnosti svakog supružnika ponaosob biti jedan od prediktora prevazilaženja bračne krize, odnosno očekuje se značajna korelacija između promene u percepciji porodičnog funkcionisanja aktera i njegove/njene strukture ličnosti. Crte ličnosti kod oba supružnika su prediktori prevazilaženja bračne krize. Ova hipoteza je u istraživanju potvrđena.

9. Očekuje se da će struktura ličnosti partnera biti jedan od prediktora prevazilaženja bračne krize, odnosno očekuje se značajna korelacija između promene u percepciji porodičnog funkcionisanja aktera i strukture ličnosti partnera. Ova hipoteza je u istraživanju delimično potvrđena, odnosno, postoji efekat partnera kada je percepcija žena u pitanju, ali ne postoji efekat partnera kada je u pitanju percepcija muškaraca.
10. Očekuje se da će promene u porodičnom funkcionisanju biti povezane sa određenom strukturom ličnosti i konkretnim upotrebljenim psihoterapijskim intervencijama. Specifično se može očekivati veći pozitivni psihoterapijski efekat na osobe sa niskim skorovima na skalama Amoral i Dezintegracija, kao i veći pozitivni efekat upotrebom direktivnih tehnika iz repertoara strukturalne i strateške škole porodične terapije. Ovo očekivanje je bazirano pre svega na kliničkom utisku i iskustvu autora. Postoji struktura ličnosti kod oba supružnika koja, kada se primene direktivne psihoterapijske tehnike, najbolje reaguje na psihoterapijski tretman. Ova hipoteza je generalno potvrđena, uz post-hoc preciziranje ličnosne strukture koje najviše benifituje od direktivnih intervencija.
11. Očekuje se da će postojati različit stepen efektivnosti među posmatranim psihoterapijskim intervencijama. Psihoterapijske tehnike koje odlikuje angažovanost, aktivnost, ali i nedirektivnost će imati veći pozitivni uticaj na boljitak u braku od drugih. Ova hipoteza je u istraživanju potvrđena.

5. Opis sadržaja

U prvom segmentu teorijskog dela, koji se odnosi na savremene taksonomije ličnosti, kandidat predstavlja istorijat dosadašnjih istraživanja u taksonomiji ličnosti leksičkim pristupom. U okviru toga je prikazan istorijat nastanka modela „Velikih pet“, nakon čega je prikazan i razvoj modela „Velikih šest“ odnosno HEXACO modela kao aktuelno de facto standarda u taksonomiji ličnosti. U narednom poglavlju autor razmatra razvoj i sadržaj koncepata šizotipije, psihoticizma i dezintegracije, od kojih je koncept Dezintegracija sastavni deo teorijskog okvira disertacije. Na kraju poglavlja o taksonomijama ličnosti, autor predlaže model „Velikih sedam“ koji je sastavljen od pomenutih HEXACO modela, upotpunjenog konceptima Dezintegracija i Amoral, kao sveobuhvatni model u taksonomiji ličnosti koji u sebi integriše i aspekte psihopatologije. Pomenuti model „Velikih sedam“ predstavlja ujedno i teorijski okvir ove disertacije. U drugom segmentu teorijskog dela disertacije autor prikazuje istorijat i razvoj bračne terapije u Svetu, počevši od 30-tih godina XX veka i to preko četiri faze, sve do današnjih dana, uključujući i kratki prikaz rada sa bračnim parovima u krizi u Savetovalištu za brak i porodicu Gradskog centra za socijalni rad

u Beogradu u okviru koga je istraživanje i sprovedeno. Ovaj segment, autor zaokružuje prikazom Olsonovog Cirkumpleks modela porodičnog funkcionisanja, kao i navođenjem liste psihoterapijskih intervencija koje su jedan od predmeta analize u ovom istraživanju. Treći segment teorijskog dela, kandidat je posvetio prikazu istraživanja o povezanosti intimnih relacija i osobina ličnosti. U ovom segmentu autor precizno definiše pojam bračne krize, hronološki prikazuje istraživanja u ovoj oblasti sa posebnim akcentom na upotrebu modela „Velikih pet“ i „Velikih šest“ u ovim istraživanjima. Dalje, kandidat se specifično bavi istraživanjima o povezanosti Moralnosti, Poštenja i raznih oblika psihopatologije kod supružnika i kvaliteta njihovih bračnih odnosa. Prikazana su i istraživanja o međusobnom uticaju osobina ličnosti između supružnika na kvalitet bračne relacije, odnosno tzv. efektu partnera na zadovoljstvo intimnom relacijom. Teorijski deo autor zaokružuje prikazom dve aktuelne teorije bračne krize (vulnerabilnost-stres-adaptacija model Karney-a i Bradbury-ja i teorija bračnog raspadanja Gottman-a)

U delu gde se opisuje nacrt istraživanja i metodologija korišćena pri prikupljanju podataka opisuju se najvažniji aspekti empirijskog istraživanja: 1) problem istraživanja u opštem smislu i njegovo dodatno preciziranje i konkretizovanje kroz ciljeve istraživanja, kao i hipoteze istraživanja koje operacionalizuju postavljene ciljeve; 2) metod istraživanja u okviru koga se opisuje uzorak ispitanika koji su učestvovali u istraživanju, postupak prilikom sprovođenja istraživanja, opis instrumenata i varijable istraživanja i njihove operacionalizacije kroz specifične mere, kao i opis samih statističkih metoda i procedura kojima su podaci obrađeni.

Rezultati ovog istraživanja se mogu grupisati u tri celine. Prva se odnosi na inicijalne sličnosti i razlike u strukturi ličnosti između partnera, povezanost akterove strukture ličnosti i percepcije porodičnih odnosa, kao i povezanost partnerove strukture ličnosti i percepcije porodičnih odnosa od strane aktera. Supružnici u ovom uzorku su slični u pogledu poštenja, savesnosti i otvorenosti, dezintegracije, amoralnosti i svim aspektima percepcije porodičnog funkcionisanja, kako pre bračnog tretmana, tako i nakon pet održanih psihoterapijskih seansi. Dalje, razlike u strukturi ličnosti između muškarca i žene nisu povezane sa njihovim prosečnim opažanjem aspekata porodičnog funkcionisanja. Drugim rečima, same diskrepance u osobinama partnera ne govore ništa o porodičnoj dobrobiti, zadovoljstvu, kvalitetu komunikacije itd. i samim tim se ne mogu smatrati faktorom nastanka bračne krize. Što se tiče efekta aktera, kada su u pitanju muškarci, negativnu procenu porodičnog funkcionisanja daju oni koji imaju psihopatske crte, amoralni, manipulativni i brutalni pojedinci, ali i introvertni muškarci. Kad su u pitanju žene, negativniju procenu porodične dobrobiti daju

introvertnije i nesavesnije žene. Što se tiče efekta partnera, i žene i muškarci imaju tendenciju da bračne odnose opisuju kao nezadovoljavajuće ukoliko njihov partner ima izraženu crtu amoralnosti. Dakle, razlike u ličnosti supružnika ne utiču na kvalitet porodičnog funkcionisanja, već prosto izraženost određenih crta ličnosti, pre svega sklonost amoralnom ponašanju, tj, brutalnost, ozlojeđenost, zavist i niska kontrola impulsa.

Druga grupa rezultata je povezana sa psihoterapijskom promenom koja je postignuta u bračnom funkcionisanju, uticaju sličnosti i razlika u između partnera na psihoterapijsku promenu, kao i faktorima u ličnostima i aktera i partnera koji utiču na tu promenu. U pogledu uticaja aktera na prevazilaženje bračne krize, utvrđeno je da što je inicijalno nivo saradljivosti kod muškarca niži, to je veća promena u pozitivnom smeru njegove percepcije porodičnog funkcionisanja. Kod žena, veće pozitivne promene u percepciji porodičnog funkcionisanja su pronađene kod žena koje inicijalno imaju nisku amoralnost i nisku ekstraverziju. Rezultati vezani za efekat partnerove strukture ličnosti na promene u percepciji porodičnog funkcionisanja dali su veoma interesantne, pa i neočekivane rezultate. Kada su u pitanju pozitivne promene u percepciji porodice kod žena, najveći efekat ima inicijalno niski nivo saradljivosti, a donekle i niska dezintegracija i niska amoralnost kod muškarca. Sa druge strane, pozitivne promene u percepciji porodice kod muškaraca nemaju nikakve veze sa osobinama njihovih partnerki.

Treća grupa rezultata koji su dobijeni, tiču se pozitivnih i negativnih uticaja konkretnih psihoterapijskih intervencija i ličnosti supružnika na promene u bračnom funkcionisanju. Istražujući koje psihoterapijske intervencije daju najveći efekat u celoj grupi ispitanika, tj. bračnih parova u krizi, autor je konceptualizovao dva modela promene. Jedan model promene odnosi se na celu grupu bračnih parova u krizi i može se reći da generalno nedirektivne, ali aktivne i angažovane tehnike daju najveće rezultate. Drugi model promene odnosi se na specifičnu strukturu ličnosti muškarca odnosno žene. Kada imamo muškarca koji je ekstravertan, visoko agresivan, realan i moralan, kao i ženu koja je neurotična i moralna, najveći efekat se postiže kombinacijom direktivnih tehnika uz autoritativni terapeutski stil i izbegavanje nedirektivnih intervencija.

U delu Diskusija rezultati analiza su interpretirani u skladu sa postavljenim hipotezama. Oni su organizovani u tematske blokove gde se potenciraju najvažniji rezultati istraživanja. Pored toga, rezultati se razmatraju i u kontekstu teorijskog koncepta koji pretpostavlja dva generatora bračne krize i njenog prevazilaženja: psihopatološke oblike ponašanja i komunikacione veštine. Prikazane su i pretpostavljene komponente pomenutih dimenzija i dovedene u vezu sa nalazima istraživanja čineći na taj način jednu logički i empirijski

koherentnu celinu. U poslednjem delu ovog poglavlja autor se bavi implikacijama dobijenih rezultata, smernicama za dalja istraživanja, dok je kraj rada vezan za klinički osvrt i vezu empirije i psihoterapijske kojom se kandidat intenzivno bavi.

6. Ostvareni rezultati i naučni doprinos

Autor je upotrebio složen, multi-metodski istraživački dizajn čiji je cilj bio da donese nova saznanja o prirodi bračne krize. Nacrt istraživanja u sebi sadrži veliki broj ispitivanih mera koje su sakupljene pomoću različitih mernih metoda. Ovako kompleksan dizajn u istraživanju bračne krize nije do sada bio primenjen u našoj zemlji, niti drugde, koliko je nama poznato. Posledica ovakvog nacrta bio je dugotrajan i naporan rad na sakupljanju podataka: istraživanje je sprovedeno u Savetovalištima u više gradova u Srbiji, trajalo je dve i po godine i ispitano je ukupno 200 parova na psihoterapijskom tretmanu. Pored pojedinačnih originalnih nalaza, na najopštijem nivou, autor formuliše originalnu teoriju bračne krize i njenog prevazilaženja u nekoliko tačaka: a) postoje dva faktora bračne krize: komunikacija (sa komponentama: inhibicija i agresija) i psihopatologija (sa komponentama: maligna i benigna forma); b) negativni pol faktora komunikacija, ili loše komunikacione veštine, predstavlja faktor nastanka bračne krize, ali verovatno ukazuje na dobru psihoterapijsku prognozu u slučaju odsustva destruktivnih formi agresivnosti (psihopatije); c) pozitivni pol faktora psihopatologija predstavlja veoma jak faktor nastanka bračne krize, pogotovo u slučaju prisustva malignih formi psihopatologije (amoralnosti i psihotičnosti). U slučaju prisustva takvog maligniteta, psihoterapijska prognoza je veoma loša. U slučaju prisustva samo benigne forme psihopatologije (iz neurotičnog spektra), prognoza je neizvesna, ali ima elemenata da se pretpostavi da je dobra; d) psihoterapijske intervencije moraju biti prilagođene tipu ličnosti supružnika (aktivne i angažovane psihoterapijske intervencije koje između ostalog adresiraju otpor kod klijenata, imaju veću verovatnoću za uspeh kod većine bračnih parova u krizi. Postoji specifična konstelacija osobina muškarca i žene kada je korisno koristiti potpuno drugačiju konstelaciju tehnika: kada je muškarac ekstravertan, agresivan, svadljiv, ali i realan i moralan, kao i kada je žena neurotična i moralna. U tom slučaju najbolje efekte daju jasne instrukcije, direktivne tehnike i pozitivni autoritativni stav terapeuta

7. Zaključak

Doktorska teza Bojana Lapčevića ima nekoliko izuzetno vrednih aspekata: 1) u teorijskom delu data je detaljna konceptualna, empirijska i istorijska analiza modernih

taksonomija ličnosti, bračne terapije i istraživanja ličnosti i intimnih relacija, pri čemu je napravljen temeljan pregled literature; 2) korišćen je složen i logistički izuzetno zahtevan multimetodski dizajn, koji je omogućio nove relevantne uvide u prirodu bračne krize; 3) podaci su analizirani pomoću adekvatnih statističkih metoda i 4) rezultati istraživanja su znalački diskutovani (autor je detaljno i pažljivo interpretirao nalaze, što nije bio lak zadatak s obzirom na broj i karakteristike varijabli koje su analizirane kao i heterogenu prirodu dobijenih rezultata, koji su u nekim slučajevima delovali i kontradiktorno) u kontekstu onoga što predstavlja pozitivno znanje u ovoj oblasti, a kojim kandidat očigledno, odlično barata.

Imajući na umu izloženu argumentaciju, predlažemo Nastavno-naučnom veću Univerziteta u Beogradu – Filozofskog fakulteta da prihvati naš pozitivni Izveštaj o doktorskoj disertaciji Bojana Lapčevića "*Individualne razlike kao faktori bračne krize i njenog prevazilaženja*" i da odobri njenu javnu odbranu pošto su se za to stekli svi zakonom predviđeni uslovi.

U Beogradu,
24. februar 2016.godine

Članovi Komisije:

1. _____

dr Goran Knežević,
Filozofski fakultet u Beogradu

2. _____

dr Jelena Srna,
Filozofski fakultet u Beogradu

3. _____

dr Goran Opačić,
Filozofski fakultet u Beogradu

4. _____

dr Tamara Džamonja - Ignjatović,
Fakultet političkih nauka u Beogradu